10.3.2020

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Eduskunta
stv@eduskunta.fi

Suomen Fysioterapeutit – Finlands Fysioterapeuter ry:n asiantuntijalausunto Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle koskien HE 4/2020: hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta

Kiitämme mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto ja tulla sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuultavaksi ko. asiaa koskien. Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisen tehostamiseksi nostamme esille seuraavat asiat.

Henkilöstön mitoittaminen ja saatavuus

Esityksessä käytetään termiä henkilöstömitoitus, joka kuvaa henkilöstörakenteen monipuolisuuden ja moniammatillisuuden merkitystä kyseisissä palveluissa iäkkäiden henkilöiden mielekkään, turvallisen, merkityksellisen ja arvokkaan arjen toteutuksessa ja näin ollen myös henkilöstön mitoituksessa. Välittömään asiakastyöhön toimintayksiköissä osallistuvien työntekijöiden luetteloon on listattu myös fysioterapeutit ja toimintaterapeutit. Mitoitukseen laskettavat ammattiryhmät vastaavat asiakkaiden ja toiminnan tarpeita, mutta nykykäytännössä moniammatillinen henkilöstö ei toteudu laajasti. Jäsenistöltä saamiemme yhteydenottojen perusteella näyttää siltä, että terapiahenkilöstöä, kuten fysioterapeutteja, on vähennetty mm. hoivakodeissa säästösyiden vuoksi. Esityksen nykytilan arviossa todetaankin, että vanhuspalveluiden kokonaishenkilöstössä muiden, kuin lähi- ja sairaanhoitajien, määrä on pieni. Ymmärrettävää on, että mitoituksen säätäminen edellyttää eniten lähi- ja sairaanhoitajien lisäämistä nopealla aikataululla, joten esityksessä keskitytään ko. ammattiryhmien saatavuuden parantamisen keinoihin.

Työvoiman lisäyksen väylinä on huomioitava myös fysioterapeutit ja toimintaterapeutit henkilöstömitoituksen osana ja työpanos tulee kohdistaa kuntoutustyöhön. Sosiaali- ja terveydenhuollossa henkilöstöpula ei koske fysioterapeutteja. Saatavilla oleva kuntoutus- ja terapiaosaaminen tulisi hyödyntää henkilöstötarpeen täydentämiseksi ja laadukkaiden palvelujen tuottamiseksi. Kuntoutuspalveluiden nykyistä runsaampi ja varhaisempi hyödyntäminen vähentäisi raskaan hoidon tarvetta. Toimintayksiköissä tulee olla riittävä määrä kuntoutusalan ammattilaisia yksikön kokoon ja asiakkaiden palvelujen tarpeeseen nähden.

Henkilöstön saatavuuden parantamiseksi ikääntyneiden palveluissa työskentelevän henkilöstön palkkauksen tulisi olla oikeudenmukaista yhteiskunnallisessa viitekehyksessä. Tällä hetkellä se kuuluu matalapalkka-aloihin, joka vähentää alan vetovoimaisuutta ja samalla henkilöstön saatavuutta.

10.3.2020

Toimintakyvyn ja palvelutarpeen kansallinen arviointi- ja seurantamittaristo

Kansallisen iäkkäiden henkilöiden palvelutarpeiden, toimintakyvyn ja hoitoisuuden arviointi- ja seurantamittariston RAIN käyttöönotto on kannatettavaa. Käyttöönotto tulee suunnitella ja koordinoida hyvin sekä henkilöstön täydennyskoulutus on varmistettava.

RAIn lisäksi tulee tarvittaessa käyttää myös muita arviointikeinoja asiakkaan edun ja palvelujen laadun sekä asiakasturvallisuuden varmistamiseksi. Fysioterapiassa on käytössä useita iäkkään asiakkaan toimintakykyyn liittyviä luotettavia mittareita. Yhteistyö eri asiantuntijoiden kanssa on oleellista asiakkaan monialaisen palvelutarpeen tunnistamiseksi ja sen perusteella oikea-aikaisesti tarvittaviin palveluihin ohjaamiseksi. Asiakkaiden toimintakyvyn tukemiseksi, itsenäisyyden säilymiseksi ja elämänlaadun turvaamiseksi yksilöllinen kuntoutus tulee sisällyttää osaksi asiakassuunnitelmaa.

Fysioterapian ja muun kuntoutuksen vaikuttavuus on parempi, kun tarvittavaan palveluun ohjautuminen tapahtuu mahdollisimman varhain. Fysioterapeutin osaamista asiakkaan toimintakyvyn ja omatoimisuuden lisäämiseksi voidaan hyödyntää sekä suorassa kontaktissa asiakkaaseen että muun henkilöstön ja omaisten ohjaamisen kautta. Lisäksi tulee hyödyntää fysioterapeutin päivittäisten apuvälineiden tarpeeseen ja käyttöön liittyvä erityisosaaminen.

Muita huomioita ikääntyneiden palveluista

Kotihoitoa on painotettu vanhustenhoidossa jo pitkään ja käytössä onkin hyviä käytäntöjä esim. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin (Eksoten) kotikuntoutusmalli ja mm. Keski-Suomessa käytössä oleva Kukoistava kotihoito -malli, joissa hyödynnetään fysioterapeuttien ja toimintaterapeuttien kuntoutusosaamista sekä asiakasta että yhteiskuntaa hyödyttävällä tavalla. Kotihoidon toimivuus ja moniammatillinen henkilöstön riittävä määrä tulee taata jatkossakin.

Ikääntyneiden elämän laatuun ja palveluntarpeeseen voidaan parhaiten vaikuttaa ehkäisemällä vakavia sairauksia. Esimerkiksi ravitsemuksen, fyysisen aktiivisuuden ja muistin varhainen arviointi mahdollistaa ennaltaehkäisevien palveluiden pariin ohjaamisen. Perusterveydenhuollossa on tärkeää tunnistaa toimintakykyä uhkaavien sairauksien (esim. diabetes, sydän- ja verisuonisairaudet, nivelrikko) kuntoutustarve riittävän varhain ja mahdollistaa asiakaslähtöisen kuntoutuksen käynnistyminen ennen kuin merkittäviä toimintakyvyn rajoitteita on kehittynyt. Nykyisessä toimintamallissa kuntoutuksen käynnistyminen edellyttää usein “merkittäviä toimintakyvyn rajoitteita”.

Helsingissä 10.3.2020

Suomen Fysioterapeutit -Finlands Fysioterapeuter ry